

Aktivizm Rehberi

Kuzey Kıbrıs Hukuku ve Polis

Bu kılavuz, genel olarak Kıbrıs'ın kuzeyindeki ceza hukuku sisteminin soruşturma aşamasındaki genel hatlarını, özelde ise barışçıl toplantı ve protestolarda polisin yetki ve görevlerini kavramamıza yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Aktivizm Rehberi, Kuzey Kıbrıs Hukuku ve Polis

Anayasa "düşünce, söz ve anlatım özgürlüğü" ile, herkesin düşünce özgürlüğüne sahip olduğunu ve fikirlerini, sansürsüz bir şekilde söz, yazı, resim aracılığıyla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkını düzenler. Ayrıca hakkın yasal olarak sınırlanabileceği gerekçeleri de sayar.

Diğer yandan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı da, yurttaşlara önceden herhangi bir makamdan izin almaksızın barışçıl eylem yapabileceklerini düzenler. Zaman zaman yabancıların dâhil olduğu toplantı ve eylemleri polis engellemeye çalışmış olsa bile, genellikle etkinliği durdurucu bir müdahale ile karşılaşmamıştır.

Bahsedilen hakların kullanımına karşı, yasal sınırların aşıldığı veya o esnada herhangi bir suç işlendiği iddiası ile polis teşkilatı müdahalede bulunabilir. Mevzuatın kendisine tanıdığı yetkilere geçmeden önce Kıbrıs'ın kuzeyindeki polis örgütünden bahsetmek gerekir. Polisler üniformalı ve üniformasız (sivil) olarak faaliyet gösterirler. Teşkilat kendi içerisinde; idari, adli, siyasi, deniz - hava - limanlar, özel harekât, narkotik - kaçakçılığı

önleme polisi şeklinde temel bölümlere ayrılır. Eylemler, sivil toplum örgütü- siyasi parti- sendika- dernek gibi yapıların kamuya açık toplantıları, basın açıklamaları gibi etkinliklere

çoğunlukla siyasi şubeden üniformasız polisler, eğer bir yürüyüş güzergâhı varsa ve trafik düzenlenmesi gerekiyorsa sarı fosforlu yeşil - siyah üniformalı trafik polisleri katılır.

Zaman zaman açık mavi gömlek veya lacivert kazak ve pantolonlu idari polisler, sivil kıyafetli narkotik şube polisleri veya askeri kamuflajlı özel harekât ekipleri de yer alabilir.

Adli şubeler, suçun işlenmesi ardından yürütülen süreçte devreye girer.

Siyasi şubenin genel görevi; ülkenin iç ve dış güvenliği konularında suç işlenmesini önceden öğrenip önlemek amacıyla bilgi toplamak ve değerlendirmektir. Çoğu zaman size soru soran ve bilgi almak isteyen sivil giyimli siyasi şube polisleri olacaktır. Eğer yasadışı toplantı ve gösteri yürüyüşü yaptığınızı veya ceza yasasındaki diğer suçlardan birini işlediğinize yönelik makul derece şüphe duyulursa karakola gidip ifade vermenizi isteyebilirler, o aşamada da adli şube polisleri -ki onlar da genellikle üniformasız olur- devreye girecektir.

Haklar, özgürlükler ve bunların belli koşullarda sınırlanabilmesine ilişkin kurallar, hukukçu olmayanlar için soyut ve anlaşılması zor olabilir. Daha kolay kavranabilmesi için somut alt başlıklar eşliğinde genel prensipler açıklanacaktır. Genel olarak; anayasal haklar ile polisin yetki ve görevleri şeklinde iki ana başlık halinde aktarılacaktır.

A - Anayasal Haklar:

1. Bir kişi hangi hallerde ve nedenlerle tutuklanabilir?

- Suç işledikten sonra mahkeme tarafından mahkûm edilirse.
- Suç işlediğine ilişkin "makul şüphe" bulunan kişinin yargıç önüne götürülmesi ve kaçma şüphesine karşı önlem alınması amacıyla. Makul şüphe keyfi şekilde yorumlanamaz. Ciddi bir şüphenin varlığı aranmalıdır.
- Hapis cezası gerektirecek bir fiil esnasında suçüstü yakalanmamışsanız, tutuklanmanız için yargıç emri gereklidir.

2. Yakalanan veya tutuklanan kişinin yasal hakları nelerdir?

- Kişi hürriyeti ve güvenliğine sahipsiniz. Yasa tarafından belirtilen gerekçelere ve usullere göre özgürlüğünüz kısıtlanabilir.
- Yakalanmanız veya tutuklanmanız halinde, en erken zaman ve süratte yakınlarınıza bilgi verilmelidir.
- Yakalanma ve tutuklama nedeni anladığınız dilde size aktarılmalı, Türkçe bilmiyorsanız ücretsiz tercüman desteği sunulmalıdır.
- Sizin veya ailenizin seçeceği bir hukukçudan hizmet alabilirsiniz. Soruşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla avukatın hukuki yardımından faydalanma hakkına sahipsiniz. Avukatınızın, ifade alma ve sorgu müddetince yanınızda bulunup, hukuki yardımda bulunması engellenemez veya kısıtlanamaz.
- Mümkün olan en kısa zamanda ve her halde 24 saat geçmeden yargıç önüne çıkarılmalısınız.
- Eğer soruşturma devam ediyorsa, yargıç huzuruna ilk çıkıştan sonra üç, sonraki seferlerde ise 8 günü aşmayacak şekilde tutuklu bekletilebilirsiniz. Bu süre toplamda üç ayı geçemez. Avukatınız veya siz bizzat mahkemede bu sürelerle itiraz edebilirsiniz.
- Tutukluluğun yasa dışı olduğuna inanıyorsanız, iptali için dava açabilirsiniz.

B - Polisin Yetki ve Görevleri

1. Barışçıl bir etkinlik veya gösteride bulunduğunuz esnada polisle etkileşim nasıl kurulmalıdır?

- Dernekler dâhil sivil toplum örgütlerinin, sendikaların, meslek örgütlerinin genel kurul toplantılarında, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde güvenliği sağlamak için polisler bulunabilirler.
- Size soru soran ve bilgi almak isteyen kişinin polis olup olmadığını belgelemesini isteme hakkınız vardır. Polis kimlik kartını gösterip kendini tanıtmak zorundadır.
- Yetkili oldukları yer, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları ile karasuları içinde kalan kara, deniz ve hava sahasıdır. Ara bölgeye (buffer zone) herhangi bir şekilde müdahale edemezler.
- Polis sadece gözaltına alınan ve tutuklanan kişilerin, kayıt ve teşhis amaçlarıyla vücut ölçülerini, sesini, parmak ve avuç içi izlerini almaya, fotoğraflarını çekmeye yetkilidir. Eğer kişiler serbest bırakılırsa bu işlemler negatifi ile birlikte imha veya ilgili kişiye teslim edilmelidir.

2. Kimliđimi göstermek ve ifade vermek zorunda mıyım?

- Polis **suç işlenmesini önlemek veya işlenmiş suçların faillerini yakalamak ve ele geçirmek için** kişilerden kimlik istemeye ve kimliklerini görmeye yetkilidirler. Size kimliğinizi soran bir polis memuruna, polis olduğundan emin olduktan sonra, hangi sebeple kimliğinizi görmek istediğini sorduktan sonra kimliğinizi gösteriniz. Eğer sizinle ilgili bir suç şüphesinden bahsetmemişse daha fazla diyalog kurmayın.
- Yürütölen bir soruşturma sürecinde, işlenen suçun olgu ve koşulları hakkında tanık ifadesine başvurmak için gerekli görölen kişiler polise yazılı belge ile çağrılabilir. Eğer kişinin tanık değil de suç işlediği iddia ediliyorsa, kendisine yasal ihtar yapılmalı ve yakınlarına bildirim, avukat tayin etme, yabancı ise tercüman desteği alma, susma gibi hakları kendisine bildirilmelidir.
- İfade yazılı olarak alınmalı, veren kişiye okunmalı, imzalaması istenmelidir. İmzalamayı reddedebilir, soruşturma memuru ret gerekçesi ile not düşer. Ayrıca işkence ve kötü muamele altında bir ifade verilirse, ifadeleriniz dışında bir aktarım zorla size imzalatıldıysa yargılama sürecinde ifadeye itiraz edebilirsiniz.

3. Arama Yapma, Yakalama ve Tutuklama Yetkisinin Sınırı Nedir?

- Özel ve aile hayatınıza saygı gösterilmesini isteme hakkına sahipsiniz. Özel hayatınızın ve aile hayatınızın gizliliğine dokunulamaz, kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Bu kuralın tek istisnası, yasaya uygun verilen arama kararıdır.
- Bir polis memuru, **işlenmek üzere olan veya işlenmiş olan herhangi bir suç ile ilgili olarak** herhangi bir eşya veya belgeyi taşıdığından, götürdüğünden veya gizlediğinden makul **olarak şüpheleneceği bir durum yoksa**, yargıç emri olmadan kimseyi tutuklayamaz ve üstünü arayamaz. Yargıç emrinde, kişinin adı veya tanımlanacağı bir ibare, ilgili olduğu suç yazılmalı ve en erken zamanda kişiye gösterilmelidir.
- Tutuklama nedeni kişiye bildirilmelidir. Bu kuralın üç istisnası vardır: Suç işleme esnasında, suç işlediğinden hemen sonra takip edilmesi ile ve yasal nezaretten firar etmesi sonrasında tutuklama.
- Tutuklanan kişi üzerinde arama yapılabilir, üzerinde suça ilişkin delil teşkil edebilecek herhangi bir eşya veya evraka el konabilir.
- Arama aynı cinsiyetten polis mensubu tarafından yapılmalıdır.
- Polis, suç işlemede kullanılan veya suç işlemede kullanılmakta olduğundan kuşku edilen ve bunun için yeterli neden ve belirtiler bulunan bir aracı durdurmak ve böyle bir araçta arama yapma yetkisine sahiptir. Bunun sebebini size açıklamak zorundadır. Eğer araç suç işlemede kullanılmışsa araca el koyulabilir.

HAKLARINI BİL